

Krijtrotsen bij Dieppe door Delacroix

Delacroix hield van de zee. De schilder van dramatische werken als de *Massacres de Scio*, de *Mort de Sardanapale* en *La Liberté guidant le peuple* tekende op zijn reizen naar Engeland en Marokko, alsook in Normandië het landschap. In 1851, 1852, 1854, 1855 en 1860 bezocht hij, steeds in het najaar, enige weken Dieppe aan de Normandische kust. Uit zijn dagboek en brieven van die dagen blijkt zijn grote belangstelling voor de zee. Dagelijks vertoeft hij op het havenhoofd en op het strand en kijkt: hij ziet de matrozen, de werklieden, soldaten en vissers, de witte krijtrotsen en de zee.

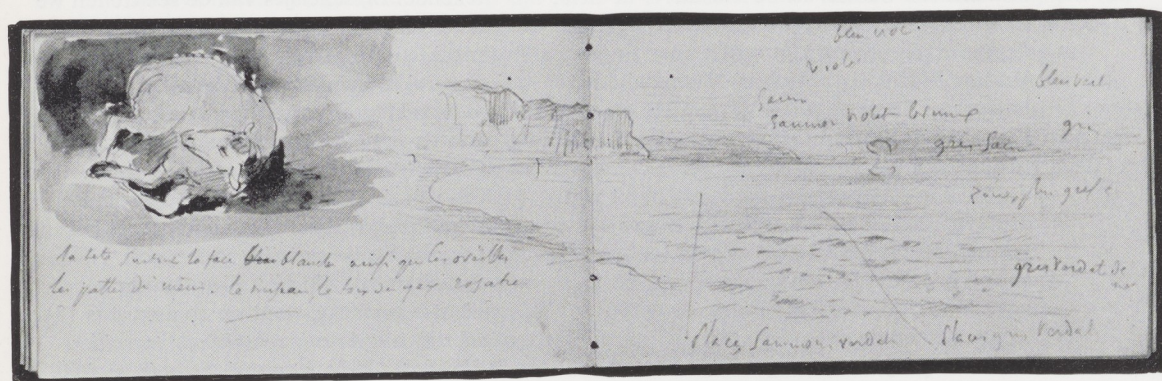
Evenals op zijn reizen naar Marokko en Engeland maakte Delacroix in Dieppe tekeningen. Het Prentenkabinet bezit een schets-

boekje, waarin hij bij zijn bezoek van 1854 tekende. Bij schetsjes van de zee treffen we soms nauwkeurige kleurnotities aan, die hij maakte om de tekening eventueel later in aquarel te kunnen uitwerken. De beschrijving van de kleurenskala, die het schouwspel van de zee hem biedt, vinden we in zijn *Journal* weer terug (25 augustus 1854). Van een van de schetsen in het Amsterdamse schetsboek is inderdaad een aquarel bekend (*Zee met stokken in het water*, coll. Nathan, Zürich). Ook zijn niet alle schetsen ter plaatse gemaakt, want op 29 augustus 1854 schrijft hij: *Je suis rentré pour travailler. J'ai fait . . . deux ou trois croquis, moitié de souvenir, de ce que j'avais vu le matin.* De aquarel met de krijtrotsen van Dieppe

Afb. 1. A. Delacroix (1798-1863). Krijtrotsen bij Dieppe. Aquarel en gouache, 132 × 198 mm. Rijksprentenkabinet, Amsterdam. Aankoop 1967.

Afb. 2. A. Delacroix (1798-1863). Twee bladzijden van een schetsboekje met de krijtrotten bij Dieppe. Potlood en aquarel, 180 × 460 mm. Rijksprentenkabinet, Amsterdam. Geschenk van de Commissie voor Fotoverkoop, 1968.

(afb. 1), de traditionele titel van de tekening, die het Prentenkabinet in 1967 verwierf, is waarschijnlijk ook niet ter plekke, maar later aan de hand van schetsen en kleurnotities gemaakt. In zijn dagboek noteert hij zijn wandelingen aan de kust: *J'ai . . . passé mon temps délicieusement jusqu'à diner, au pied des falaises. La mer était basse et m'a permis d'aller fort loin sur un sable, qui n'était pas trop humide. J'ai joui délicieusement de la mer* (11 september 1852); . . . *c'est là que j'ai remarqué les rochers à fleur d'eau et que j'ai eu beaucoup de plaisir à voir la marée les envahir* (23 augustus 1854). De diepgroene vlekken op de tekening zijn deze bij eb droogvallende rotsen. Delacroix beschrijft ook het effect, dat de rotsen op hem maken: *Les falaises ne font d'effet que par leur masse, et cet effet est immense, surtout quand on y touche, ce qui augmente encore le contraste de cette masse avec les objets qui les avoient et avec notre petite* (12 september 1852). Op de aquarel geeft hij twee kleine figuurtjes weer boven op de rotsen en bereikt het effect van massiviteit ondermeer door links bovenaan de tekening slechts een kleine strook lucht weer te geven. Ook in het Amsterdamse schetsboekje heeft hij de rotskust bij Dieppe getekend, waarbij hij de kleuren van de lucht en de zee noteerde. Onderaan staat het *verdat(re)* van de rotsen bij de waterspiegel (afb. 2). De aquarel is gevernist met gom, waardoor zij een enigszins 'geschilderde' indruk maakt.

Op sommige plaatsen is met een scherp voorwerp de verf weggekrast, waardoor witte, rulle plekkjes zijn ontstaan, in het bijzonder op het water. Het gebruik van vernis bij aquarellen heeft Delacroix waarschijnlijk overgenomen van Bonington, de Engelse kunstenaar, waarmee hij bevriend was en wiens aquarellen niet alleen Delacroix maar ook andere kunstenaars van de Romantiek hebben beïnvloed.

De schetsen en aquarellen, die Delacroix *moitié de souvenir* maakte hebben alleen zijn visuele herinneringen kunnen vasthouden. Als hij in 1860 weer Dieppe bezoekt en nu voor het laatst, vraagt hij zich af waarom hij zich niet gelukkig voelt op de plaats waar hij meende bij vroegere bezoeken wel gelukkig te zijn geweest . . . *le souvenir fait complètement illusion.*

PETER SCHATBORN